

1000 gjetuigen

10

VRIJDAG 2 FEBRUARI 2001
verslag van de tiende 'rechtszitting' naar
aanleiding van het thema 'Standaardisatie
van de NGT'

Rechter	Pascal Ursinus
Advocaat	Tony Bloem
Openbare aanklager	Elly Meijer
Griffier	Jean Couprie

Rechter: Hartelijk welkom op deze avond. Ik ben blij met de opkomst. Het is een bijzondere avond, want het is vanavond de tiende aflevering van OOGgetuigen en ook de eerste met structurele subsidie waardoor Handtheater ook in de toekomst verder kan gaan. Vorige week is er een demonstratie geweest voor de erkenning van de Nederlandse Gebarentaal. Maar voor de erkenning van de Nederlandse Gebarentaal is de standaardisatie als voorwaarde gesteld. Maar doven vragen zich af wat er met hun taal gebeurt, want de gebarentaal, zo redeneren ze, is van ons! En waar is die standaardisatie voor nodig.

Daarom hebben we vanavond als openbare aanklager Elly Meijer uitgenodigd. Zij werkt bij het Nederlands Gebarentaalcentrum en is dagelijks bezig met de Nederlandse Gebarentaal en de standaardisatie. Aan de andere kant zit Tony Bloem. Ook hij is dagelijks in de weer met de Nederlandse Gebarentaal en hij zet zijn vraagtekens bij de standaardisatie. Ik wil het woord eerst aan Elly Meijer geven omdat zij ons misschien informatie kan geven over wat standaardisatie is en hoe lang men al met standaardisatie bezig is. Is het iets van de laatste tijd of is het een proces dat al langer gaande is.

Openbare aanklager: Standaardisatie. Jullie vragen je misschien af wat dat precies is.

Ik wil even terug in de geschiedenis. Want - zoals jullie misschien weten - is de standaardisatie niet iets van de laatste tijd. Dat proces is eigenlijk al 20 jaar geleden gestart. Herinneren jullie je COMVA? Dat was een van de projecten van de NSDSK. Doel van dat project was om horende ouders van dove kinderen een handvat te bieden. In het kader van dat project zijn allerlei gebaren geïnventariseerd. En het proces versnelde doordat ouders, onderwijzers en tolken schreeuwden om een betere inventarisatie en

vastlegging van gebaren. Dat proces wordt standaardisatie van het basislexicon genoemd.

Advocaat: Standaardisatie, hoe is dat eigenlijk ter tafel gekomen? Ik heb geprobeerd om erachter te komen waar de standaardisatie vandaan is gekomen.

De standaardisatie is voortgekomen in de eerste plaats vanuit de behoefte van ouders die met hun dove kinderen wilden communiceren. Maar de gebaren die de ouders gebruikten, verschilden van de gebaren die op de scholen werden gebruikt. De NSDSK is toen het project COMVA gestart en de Universiteit van Amsterdam is een onderzoek begonnen naar hoe doven onderling communiceerden. In het kader van dat onderzoek zijn allerlei gebaren uit heel Nederland geïnventariseerd. In diezelfde periode zijn ook de communicatiecursussen begonnen. Wat gebeurde er toen? Een doof kind leerde gebaren op school en de ouders volgden elders een cursus. Maar de gebaren waren niet hetzelfde. Dus de ouders en bijvoorbeeld ook de grootouders leerden gebaren en gebruikten die gebaren in de communicatie met het kind en er ontstond verwarring. En als oplossing van dat probleem werd de standaardisatie aangedragen. Uit al de gebaren die bestonden werd voor een woord een gebaar gekozen en andere gebaren werden op de achtergrond gedrongen. Met als gevolg dat ouders het ene gebaar beschouwden als goed en alle synoniemen als fout. En de gebaren die waren uitgekozen werden de norm. En ik vind dat de standaardisatie grote gevolgen heeft voor de dovensamenleving.

Rechter: Wat de advocaat beweert is in deze stelling samengevat:

Standaardisatie heeft gevolgen voor de rijkdom van de Nederlandse Gebarentaal.

Openbare aanklager: Standaardisatie betekent helemaal niet dat er een gebaar wordt gekozen en dat alle andere gebaren niet meer mogen. Dat is onzin. Iedereen kan zijn eigen gebaren blijven gebruiken. Daar heb ik respect voor. Het gaat erom dat de overheid de NGT alleen wil erkennen onder voorwaarde van standaardisatie. En

willen jullie niet allemaal dat de NGT erkend wordt? De overheid accepteert al die verschillende gebaren niet en wil een lijn. Hoe moesten we met die voorwaarde omgaan? Door een cd-rom aan de overheid aan te bieden waarop een basislexicon is vastgelegd waardoor we erkenning kunnen verwerven van de Nederlandse Gebarentaal. Het is onzin dat de taal daardoor zou verarmen. Iedereen moet vooral zijn eigen gebaren blijven gebruiken. In het basislexicon zijn alleen voorkeursgebaren opgenomen. Het doel daarvan is te komen tot een lijn voor de modules voor ouders en voor de mm.

Jullie hoeven absoluut niet bang te zijn dat de NGT daardoor wordt aangetast. Het is enkel en alleen bedoeld voor de overheid.

Elly Muller: Sorry dat ik stoor, maar je gebruikte net een afkorting: mm. Wat betekent dat?

Openbare aanklager: mm betekent medewerkersmodule, dat is lesmateriaal voor leerkrachten op dovenscholen en medewerkers van internaten.

Elly Muller: Standaardisatie is dat nodig? Als ik kijk naar mijn dove kleinkind... Ze maakte een gebaar en ik dacht dat ze Sint Michielsgestel bedoelde. Nee, zei mijn kleindochter, dat betekent voorzichtig. En ik ben gewend om zo te tellen (laat zien een-twee-drie, duim-wijsvinger-middelvinger), zegt mijn kleindochter: dat is niet goed oma, het moet zo! Ik was perplex! Dus dat betekent dat wij volwassen doven die andere gebaren ook moeten leren.

Rechter: En wie bent u?

Elly Muller: Ik ben Elly Muller. En wie bent u eigenlijk. U heeft zich nog niet voorgesteld.

(Gelach.)

Rechter: Mijn naam is Pascal Ursinus.

Perwin Schol: De openbare aanklager heeft net verteld dat de standaardisatie alleen voor de overheid is, omdat de overheid de standaardisatie als voorwaarde heeft gesteld voor de erkenning. Maar de Nederlandse taal kent vele synoniemen.

Waarom accepteert de overheid niet dat ook de Nederlandse Gebarentaal synoniemen kent?

Openbare aanklager: Ik wil het liefst spreken over de Nederlandse Gebarentaal en de Nederlandse taal buiten de discussie laten. We pleiten al jarenlang voor de erkenning van de Nederlandse Gebarentaal maar de overheid wil de taal niet erkennen zolang er niet één lijn is. Er zijn jaren voorbij gegaan van discussie, conflicten en vooral van wachten op de erkenning en uitstel. Hoeveel jaren zou dat wel niet gaan duren als we niet op de voorwaarde zouden ingaan? Vandaar dat we nu besloten hebben om de overheid een cd-rom aan te bieden met een basislexicon. Dat betekent niet dat jullie je aan dat basislexicon zouden moeten aanpassen. Houdt vooral jullie eigen gebaren. Een taal is levend en dat moeten we zo houden. Het is alleen voor de overheid dat we dit doen. Want we willen toch graag dat de NGT wordt erkend?

Advocaat: Zoals ik net al zei, heeft de standaardisatie gevolgen voor de Nederlandse Gebarentaal. Het leidt tot taalverarming. Taalkundigen hebben al lang geconstateerd dat gebarentalen echte volwaardige talen zijn net als gesproken talen. Het enige is dat gebarentalen niet te horen zijn, maar te zien. Dat is het enige verschil. Dus vind ik ook dat de gebarentalen op een gelijkwaardige manier moeten worden behandeld. Maar nu wordt er met verschillende maten gemeten. Aan de gebarentaal worden meer eisen gesteld.

Ik heb net verteld over het dove kind dat op school andere gebaren leert dat zijn ouders op de gebarencursus. Voor dat probleem zijn verschillende oplossingen mogelijk. Die verschillende oplossingen zouden moeten worden voorgelegd aan de dovengemeenschap. De vraag zou moeten worden gesteld: wat willen de doven zelf. Maar aan de dovengemeenschap is helemaal niets gevraagd. Zonder ons iets te vragen is de standaardisatie als oplossing gekozen. Dat legt een grote druk op de dovengemeenschap. Het is nu al zo dat doven elkaar verbeteren en roepen: het gebaar voor 'jaren' (letter j) is fout, het moet zijn jaren (s-handen); wc moet zo (WC) en niet zo (v-handen tikken tegen elkaar), enzovoort. Eindelijk zijn doven aan het emanciperen, kunnen

ze hun taal voluit gebruiken en nu wordt er weer met het wijsvingertje geschud: mag niet, fout. Net als vroeger. Ik vind het vreselijk dat doven bekritisieren. Waar blijft de emancipatie dan? Waar blijft de eigen, natuurlijke taal?

In de Nederlandse taal bestaan vele variaties en dat wordt toegejuicht. Ik zal daarvan een voorbeeld geven. Help me even.

(De advocaat loopt naar een flap-over en schrijft het woord gevangenis op.)

Noem eens een ander woord voor gevangenis?

De volgende woorden worden genoemd:

nor

cel

bak

bajes

kooi

lik

achter tralies

kerker

Advocaat: En ik weet nog een mooi woord: penitaire inrichting.

Henk Buter: Dat laatste woord is niet goed! Het moet zijn penitentiaire inrichting!

Advocaat: Ah, daar hebben we onderwijzer Buter!

(Gelach.)

Advocaat: Ik zou nog langer kunnen doorgaan met het opschrijven van synoniemen. Wie betreurt het dat er zoveel verschillende woorden voor gevangenis zijn?

En waarom zouden we dan ook niet verschillende gebaren mogen hebben voor gevangenis. Waarom dan alleen gevangenis (geboeide vuisten)?

De Commissie Nederlandse Gebarentaal heeft in haar rapport 'Meer dan een gebaar' gezegd dat er voorkeursgebaren moeten komen. Maar de vraag is: hoe ga je daarmee om. Die voorkeursgebaren zijn alleen bedoeld voor de onderwijsleermiddelen, zegt men, maar er is niet aan de doven gevraagd wat die willen.

Juliette Oosterbaan: Ik ben lerares Nederlands. Ik weet dat er deftig Nederlands is, zoals gebruikt in kranten bijvoorbeeld, maar in een stad als Den Haag wordt ook plat Haags gesproken. Ook de Nederlandse Gebarentaal heeft verschillende dialecten. Wie bepaalt wat wel en niet goed is? Zoals je ABN (Algemeen Beschaafd Nederlands) hebt, zo kan je ook Algemeen Beschaafde Nederlandse Gebarentaal hebben. Maar in onze onderlinge communicatie gebaren we hoe wij willen en daar heeft de overheid niets mee te maken. Dat is vergelijkbaar met dat horende mensen in Friesland of Groningen anders spreken of in het zuiden met een zachte g. Dus ik ben het eens met de advocaat.

Corline Koolhof: Ik vind het voorbeeld van al die verschillende gebaren voor gevangenis een mooi voorbeeld. Maar stel dat iemand, bijvoorbeeld een Turk, naar Nederland komt en hij wil de Nederlandse taal leren. Hij gaat een cursus volgen en leert daar eerst een basislexicon en niet alle woorden.

Advocaat: Wat is eigenlijk een basislexicon?

Corline Koolhof: Dat zijn de basiswoorden die je nodig hebt om met elkaar te kunnen communiceren. Als iemand een vreemde taal leert, kan hij niet meteen de hele woordenschat leren, maar leert hij eerst de alledaagse woorden. Dus zo iemand leert wel het woord 'gevangenis', maar al die andere woorden die de advocaat heeft opgeschreven nog niet. Pas als iemand langer hier is, leert hij die andere woorden. Het woord 'gevangenis' is neutraal en die andere woorden zijn meer bargoens. En dat is wat Elly, de openbare aanklager, bedoelt als ze het heeft over een basislexicon van de Nederlandse Gebarentaal. Iemand leert dan eerst het voorkeursgebaar voor 'gevangenis' en pas later de andere gebaren.

Het is heel jammer dat doven elkaars gebaren bekritisieren en tegen elkaar zeggen dat ze fout gebaren. Want dat is niet de bedoeling van de standaardisatie. Doven moeten naar zichzelf kijken en onderzoeken waarom ze tegen elkaar zeggen dat ze fout gebaren. Het feit dat dat gebeurt is geen reden om tegen standaardisatie te zijn. Dat is de omgekeerde wereld.

Henk Buter: Zo zie ik het ook. Ik vind de erkenning van de NGT belangrijk. De Nederlandse taal heeft zich drie-, vierhonderd jaar rustig kunnen ontwikkelen. Maar wij doven hebben een enorme achterstand en daarom hebben we haast.

De regering denkt er goedkoop vanaf te zijn als er voor een woord een gebaar wordt gekozen.

Ik vertel wel eens aan buitenlandse doven dat er in de Nederlandse taal wel vijf verschillende woorden voor 'lawaaï' zijn. Daar zijn ze heel verbaasd over. Ja, zeg ik dan, zo is het Nederlands nu eenmaal. Lawaai, herrie, leven, kabaal, rumoer. En dan leer ik hen als eerste lawaai. Die andere woorden komen later wel. En zo is het ook met de Nederlandse Gebarentaal. Laat de dove kinderen op school en hun ouders eerst de basis leren.

En ouders moeten de kinderen ook opvoeden en zeggen: hé, snotneus je moet niet tegen anderen zeggen dat die een fout gebaar gebruiken!

(Gelach.)

Flip Delmonte: Ik ben niet voor de een en tegen de ander. Ik sta er tussenin. Ik heb zelf de ervaring op mijn werk. Twintig collega's van mij hebben een gebarencursus gevolgd bij SWDA. Soms vroegen ze me naar een gebaar, maar ik wist het niet. Dus moet ik blijkbaar zelf zo'n cursus gaan volgen!

John van Gelder: Welke woorden een kind leert is ook afhankelijk van de ouders. Neem bijvoorbeeld Jascha. Zijn ouders hebben gestudeerd, zijn vader is professor. Dus Jascha leert veel meer woorden, ook dure woorden, dan andere kinderen.

Wilma Matthijssen: Ik werk als leerkracht in het dovenonderwijs. Ik ben begonnen aan de dovenschool in Rotterdam. Daarna ben ik in Amsterdam gaan werken. Ik kreeg meteen allemaal commentaar op mijn gebaren. De kinderen zeiden dat ik niet goed gebaarde. Ze begrepen me niet. Nou ja, voor vijftig procent wel en voor vijftig procent niet.

Horende kinderen leren Algemeen Beschaafd Nederlands op school. Wat moeten we dove kinderen aanbieden? Allemaal verschillende gebaren

is ook niet goed. Daarom denk ik toch dat standaardisatie noodzakelijk is. Ik ben het dus eens met de openbare aanklager.

Advocaat: Standaardisatie kan totstandkomen door het gebruik van de media. Mensen nemen over wat ze via de media krijgen aangereikt.

Vroeger schreef men in Nederland in het Latijn. In de zeventiende eeuw was er de statenbijbel die in het Nederlands was geschreven. Die vorm van Nederlands is door de statenbijbel verspreid. Maar de verschillende vormen van gesproken taal bleven bestaan. In de twintigste eeuw kwamen de radio en televisie. En de taal die op de radio en televisie gebruikt werden, hadden een bepaalde uitwerking. Waardoor de onderlinge verschillen in taal minder werden.

Iets dergelijks is ook gebeurd in Engeland met de Engelse Gebarentaal. Er was een groepje mensen die het programma 'See Hear' maakten, wat jarenlang op zondagochtend te zien was. De gebaren die in dat programma werden gebruikt, werden verspreid en door doven overgenomen. Daardoor ontstond ook een vorm van (natuurlijke) standaardisatie.

Maar wie heeft de bevoegdheid om te bepalen welk gebaar wel in het basislexicon wordt opgenomen en welk gebaar niet? Ik heb niemand die bevoegdheid gegeven.

Het basislexicon bestaat maar uit een paar duizend gebaren. Waarom kunnen de variaties niet in dat lexicon worden opgenomen? Dat maakt het alleen maar rijker.

Ik ben advocaat geweest voor een cliënt die aanwezig is geweest bij de hoorzitting die de Commissie Erkenning Nederlandse Gebarentaal heeft georganiseerd. Ikzelf heb altijd gedacht dat de roep om standaardisatie van de ouders afkomstig was. Maar het bleek dat de ouders bij de Commissie aan de bel hebben getrokken. Ouders vinden het - als hun dove kinderen nog klein zijn - prettig om voor een begrip een gebaar te leren. Maar als hun kinderen opgroeien, zien ze dat die hoe langer hoe meer verschillende gebaren gaan gebruiken en ontdekken de ouders de rijkdom van de NGT. Dus vanuit de ouders was de behoefte aan standaardisatie niet zo groot.

Marlijne Hemelaar: Natuurlijk maakt standaardisatie de communicatie gemakkelijker. Als dove

kinderen, hun ouders, belangstellende horenden en tolken allemaal dezelfde gebaren leren, is dat gemakkelijk. Maar voor dat gemak moet je een prijs betalen. Ik denk dat als iedereen maar een gebaar voor gevangenis leert, dat de andere gebaren voor gevangenis dan zullen verdwijnen. Aan de andere kant wordt de Nederlandse Gebarentaal alleen erkend onder voorwaarde van de standaardisatie. Accepteren jullie die voorwaarde? Willen jullie die prijs betalen? Ik weet het niet, ik ben horend en ik bepaal het niet.

Selena Waas: Ik ben student aan de opleiding docent Nederlandse Gebarentaal aan de Hogeschool in Utrecht.

Voor de stad Arnhem bijvoorbeeld bestaan meerdere naamgebaren (bijvoorbeeld Brug en Dieren). In mijn stage moet ik een gebaar gebruiken, anders raakt iedereen in de war dus of Arnhem-Brug of Arnhem-Dieren. Vandaar de standaardisatie. Hoe moeten we dat oplossen?

Johan Wesemann: (tegen de advocaat) je bent een goede leraar, zoals je weet te vertellen over de ontstaansgeschiedenis van de Nederlandse taal. Maar het is jammer dat je niet geluisterd hebt naar wat Henk Buter zegt. Henk Buter zegt dat de tijd dringt. De gebarentaal is zo lang onderdrukt geweest en we hebben heel wat in te halen. Ik vind het jammer dat je dat argument niet hebt meegenomen in je betoog.

En het is ook niet eerlijk dat je met de situatie in Engeland aankomt. Want in Engeland is de gebarentaal helemaal niet onderdrukt geweest. Dus dat ligt heel anders dan in Nederland. Dus we staan met de rug tegen de muur. Ik zie het zo: standaardisatie leidt tot verlevendiging van de gebarentaal en niet tot verarming. Ik zie het dus heel anders dan jij (de advocaat).

Mijn tweede punt: De regering heeft eindelijk aandacht voor ons doven. Toch ben je niet tevreden en wil je nog meer. Mijn vraag is waarom zo moeilijk doen? De regering heeft beloofd dat als de standaardisatie een feit is, de erkenning komt. Dat heeft de regering beloofd.

Mijn derde punt is dat gebarentaal een levende taal is en blijft. Dat heeft ook iedereen gezegd. Mijn vierde punt is dat er voor bepaalde begrippen geen gebaar bestaat en dat we dus gedwongen zijn om dat woord te vingerspellen.

Mijn volgende punt is dat ik blij ben dat de gebarentaal nu eindelijk zichtbaar is en ik verwacht dan ook dat de taal zich nu snel kan ontwikkelen. Dank u.

Advocaat: Ik twijfel er sterk aan of de standaardisatie zal leiden tot een verrijking van de gebarentaal. Een cliënt van mij heeft een videoband gemaakt waarop een vertaling staat van het rapport 'Meer dan een gebaar'. Die cliënt wilde alles goed vertalen. Maar voor sommige begrippen bestond geen gebaar. Die cliënt wilde geen vingerspelling gebruiken en heeft toen voor bepaalde begrippen een gebaar bedacht. Maar hij werd daar toen op aangevallen, dat hij nieuwe gebaren had bedacht en verwezen naar een instantie die de bevoegdheid zou hebben om nieuwe gebaren te bedenken of nieuw bedacht gebaren goed te keuren. Dus nu worden wij al ingeperkt uit angst dat de regering anders de gebarentaal niet zal erkennen.

Ik breng nog even in herinnering dat de behoefte aan standaardisatie is ontstaan doordat dove kinderen andere gebaren leerden op school dan hun horende ouders op de cursus. Maar voor dat probleem zijn ook andere oplossingen te bedenken dan standaardisatie. Het lijkt me een beter idee om alle bestaande gebaren te verzamelen zonder te zeggen dat het ene gebaar goed is en het andere niet. De Commissie Erkenning Nederlandse Gebarentaal onderscheidt twee regio's, West (met onderlinge verschillen) en Noord (Groningen). Maar een hele grote regio is gewoon vergeten, namelijk de regio Brabant rondom Sint Michielsgestel. Doven in het zuiden hebben vaak een minderwaardigheidscomplex vanwege de orale geschiedenis. Het feit dat de regio is vergeten, geeft de doven in die regio nog eens een trap na. Want in het basislexicon komen wel de Amsterdamse en Groningse gebaren voor, maar de gebaren uit het zuiden niet. Terwijl ik gezien heb dat er in de regio rondom Sint Michielsgestel een rijke gebarentaal bestaat, maar die is door de orale visie onderdrukt. Waarom niet alle gebaren verzamelen, archiveren en toegankelijk maken voor iedereen, in plaats van in dit stadium voorkeursgebaren te gaan kiezen.

Johan Wesemann heeft groot gelijk: de gebarentaal is zo lang ernstig onderdrukt. Nu de gebarentaal eindelijk begint op te bloeien, moeten

we er goed voor zorgen, de taal koesteren. In plaats van de gebarentaal opnieuw in een dwangbuis te stoppen. We moeten de gebarentaal laten groeien en bloeien, en niet beknotten. De gebarentaal toegankelijk maken voor iedereen. Dus nogmaals: standaardisatie is geen goede oplossing.

Openbare aanklager: Ik heb gekeken naar wat iedereen heeft gezegd en ook naar wat de advocaat heeft gezegd. Hij beweert dat Sint Michielsgestel niet betrokken is bij de standaardisatie. Maar dat klopt niet. Sint Michielsgestel is wel betrokken.

Tegen de advocaat: houd je mond dicht, nu ben ik aan de beurt!

(Gelach.)

Standaardisatie is afgedwongen door de overheid. Daar kunnen we niet onderuit. Jullie wilde de erkenning van de Nederlandse Gebarentaal. Daar hebben we om gevraagd en toen heeft de regering de standaardisatie als voorwaarde gesteld. Daar moeten we dus aan voldoen. Hoe hebben we dat aangepakt? We hebben een commissie ingesteld, STABOL geheten. Heel Nederland doet mee. Noord, oost, zuid west, en alle streken daartussen. In gezamenlijk overleg kiezen we de voorkeursgebaren. Gebaren die logisch zijn, bijvoorbeeld, hebben de voorkeur. Dat wil niet zeggen dat jullie je aan die voorkeursgebaren moeten aanpassen. Welnee, die voorkeursgebaren zijn uitsluitend om aan de voorwaarde van de overheid te voldoen. Meer niet.

Neem bijvoorbeeld de gebaren die vroeger in Effatha werden gebruikt voor groen, geel en grijs, die zie je nu bijna niet meer. Dat komt omdat gebarentaal een levende taal is, net als de Nederlandse taal. Dus oude gebaren verdwijnen en er komen nieuwe gebaren bij, zoals computer. De vraag is wat willen jullie? Jullie hebben zelf gevraagd om de erkenning van de Nederlandse Gebarentaal. Zonder standaardisatie krijgen we die niet. Dus wat willen jullie?

Mieke Julien: Corline noemde het voorbeeld van een Turk die naar Nederland komt en de Nederlandse taal moet leren. Die leert dan bijvoorbeeld

alleen het woord 'gevangenis' en alle andere woorden voor 'gevangenis' niet. Maar het verschil is dat de Turkse man of vrouw niet tegen ons zal zeggen dat wij de andere woorden voor gevangenis niet meer mogen gebruiken. Het gaat dus om macht. Die Turk zal niet tegen de Nederlanders zeggen: jullie mogen het woord 'nor' niet meer gebruiken!

Dat is het verschil met de Nederlandse Gebarentaal. Nu zeggen horende ouders tegen doven dat de doven foute gebaren maken. Niet voorzichtig (geld-hand) maar voorzichtig (v-hand), niet morgen (1-hand) maar morgen (a-hand). De Turkse man die in Nederland komt stelt zich bescheiden op. Hij voelt zich al lang blij dat hij hier mag zijn. Maar veel horende ouders zijn niet zo bescheiden ten opzichte van de dovenwereld. En dat is het verschil. Het gaat om macht.

David Da Silva: Ik werk als gebarendocent op de Ammanschool. Ik ben niet in Nederland opgegroeid. Ik heb Portugese ouders. Ik woon nu acht jaar in Nederland. Ik had zin om naar het Nederlands Gebarentaal te gaan en heb daar een opleiding gevolgd. Tijdens die opleiding heb ik ook onderwijsmateriaal gekregen, met het basislexicon. Toen vond ik een baan. Ik ging lesgeven en kreeg als reactie: dat zijn hele andere gebaren! Ik heb toen gezegd: het Nederlands Gebarentaal heeft duizenden malen uitgelegd dat het niet de bedoeling is dat er tegen mensen wordt gezegd dat ze fout gebaren. Dit is alleen een basislexicon en in de alledaagse communicatie is iedereen vrij om te gebaren zoals hij wil. Maar de gebaren voor lessen en cursussen moeten strak zijn, op een lijn staan.

Ik krijg heel wat kritiek van doven te verdragen, waar ik geen antwoord op weet. Vaak wordt tegen mij gezegd: jij bent Portugees! Dat vind ik een goedkoop argument. Kan ik het helpen dat ik het lesmateriaal volg dat ik van het Gebarentaal heb gekregen? Er is al duizenden malen gezegd dat het basislexicon op cd-rom ten behoeve van de regering is en dat de doven zich in hun onderlinge communicatie vrij zijn om hun eigen gebaren te gebruiken. Maar niemand luistert, niemand begrijpt het. Het gevoel is discussie. Het is niet de schuld van het Gebarentaal. Het is ook niet de schuld van de

gebarendocenten. En het is ook niet waar dat de doven uit de regio rondom Sint Michielsgestel niet bij de standaardisatie zijn betrokken. Het Nederlands Gebarentaal heeft veel uitnodigingen gestuurd en mensen opgeroepen om te komen. Ik ben zelf geweest. Maar de mensen uit Sint Michielsgestel kwamen niet opdagen. Hoe lang moet het Nederlands Gebarentaal wachten? Tien jaar? Twintig jaar? Afspraak is afspraak, dus gewoon doorgaan en als ze niet komen, moeten ze het zelf maar weten.

Wim van Tienen: Er zijn verschillende varianten in Nederland, Amsterdam, Den Haag enz. In Frankrijk heb je de Academie Française. Die richt zich op het vaststellen van Algemeen Beschaafd Frans. Dat zouden de doven ook kunnen doen, een Academie voor de Gebarentaal oprichten die zich bezighoudt met het op één lijn brengen van de Nederlandse Gebarentaal. De Nederlandse taal kan je schrijven, maar de Nederlandse Gebarentaal kan je niet opschrijven. Daardoor is de NGT voor horende mensen minder toegankelijk en moeilijk te begrijpen. Wij moeten zelf bepalen wat goed voor ons is, het zelf in de hand nemen.

Ik weet niet voor wiens standpunt ik ben, ik twijfel. De overheid bepaalt, maar de inhoud is niet duidelijk. Het is wel belangrijk dat de erkenning doorgaat. Het kost veel geld en de overheid betaalt alle voorzieningen, zoals de tolken.

Openbare aanklager: De overheid bepaalt niets wat de gebarentaal betreft. De enige voorwaarde die de overheid stelt is de standaardisatie. Het Nederlands Gebarentaal bepaalt ook niets. Of jullie morgen (1-hand) of morgen (a-hand) gebaren, moet je zelf weten. Het gaat alleen maar om het basislexicon dat we op cd-rom moeten zetten en aan de overheid moeten aanbieden en dan zijn we ervan af.

Marjan Stuifzand: Ik ben later gekomen, dus ik heb niet alles gevolgd. Ik zie de stelling staan en daar wil ik op terug komen: standaardisatie heeft gevolgen voor de rijkdom van de Nederlandse Gebarentaal. Ik zou zeggen jazeker! Want voor dat ene woord 'standaardisatie' heb ik al zes of zeven gebaren gezien!

Verder wil ik aansluiten bij Johan Wesemann. Hij heeft gezegd dat het gaat om de zichtbaarheid van de gebarentaal. Het gaat er niet om om elkaar te bekritisieren, tegen elkaar te zeggen dat gebaren fout zijn. Laat de gebarentaal maar groeien en bloeien. Hoe meer gebaren, hoe beter.

Misschien scheidt het voor het Nederlands Gebarentaalcentrum problemen omdat ze dan moeite zullen hebben om het basislexicon samen te stellen, maar dat zoeken ze maar uit. Laat dat maar aan het Nederlands Gebarentaalcentrum over. Ondertussen gaan wij gewoon door met gebaren maken.

En als het basislexicon dan op cd-rom is aangeboden aan de overheid, krijgen we de juridische erkenning van de NGT. Dan lachen wij in ons vuistje. Want voor hun ene woord 'standaardisatie' hebben wij vijf of zes verschillende gebaren!

Advocaat: Misschien heeft Marjan Stuifzand wel gelijk. Als de gebarentaal onderdrukt wordt, is de reactie misschien wel een explosie van gebaren! Dat zou een positieve ontwikkeling zijn. Maar het verbaast me dat de openbare aanklager en ook Johan Wesemann zo gemakkelijk de schuld geven aan de overheid. Maar hoe komt de overheid erbij? De overheid doet het niet zomaar. Wat hebben wij gedaan dat de overheid op het idee van de standaardisatie is gekomen? Ik kom daar nog op terug.

Denk maar niet dat we ervan af zijn als we de cd-rom met basislexicon hebben ingeleverd. Wie staan er in hun handen te wrijven? De dovenscholen! Die kunnen nu de teugels strak aan trekken. Dat proces is al aan de gang. Wilma heeft al als voorbeeld gegeven, van de dove kinderen die kritiek op haar gebaren hebben, en die dus al een vernauwde blik hebben en andere gebaren niet meer door de vingers zien.

De overheid wil standaardisatie maar wij doven moeten aan die standaardisatie een nieuwe inhoud geven en deze bijstellen, zodat we ons erbij thuis voelen. Het is moeilijk om alle partijen tevreden te stellen. Een van de partijen zal huilen. Daar maak ik me zorgen over.

Rechter: Beide partijen hebben sterke argumenten. (Tegen Henk Buter: Ik verzoek u om stil te zijn.) Nu is het pauze. Na de pauze gaan we weer verder.

P A U Z E

Rechter: Voor de pauze heb ik geluisterd naar de argumenten die de advocaat en de openbare aanklager hebben aangedragen. Als rechter wil ik graag helderheid hebben in deze zaak. Ik vraag me af hoe de standaardisatie in de praktijk wordt uitgevoerd.

Openbare aanklager: Het Ministerie van Onderwijs heeft een convenant gesloten met Dovenschap en een van de projecten die uit dit convenant is voortgekomen is STABOL.

STABOL betekent voluit Standaardisatie Basis- en Onderwijs Lexicon. Ik heb al gezegd dat er verschillende regio's zijn, noord, zuid, oost en west. Mensen uit die regio komen bij elkaar. Er is een basiswoordenlijst. We hebben gekeken welke gebaren van die woordenlijst al zijn vastgelegd, bijvoorbeeld op andere cd-roms. Over de overige gebaren overleggen we in de commissie. We beargumenteren waarom het ene gebaar de voorkeur verdient boven het andere gebaar. We kijken ook naar de gebaren van kinderen. In die commissie zitten vijftien mensen. Die mensen overleggen, argumenteren en kiezen uiteindelijk het voorkeursgebbaar. Soms zijn er twee of drie gebaren, bijvoorbeeld voor belangrijk, duur en skelter. Soms afhankelijk van de situatie.

Rechter: Je zegt dat er vijftien mensen in die commissie zitten, maar wie zijn die vijftien mensen, zijn die horend of doof?

Openbare aanklager: In de commissie zitten enkele taalkundigen en meer doven die weten welke gebaren er in de verschillende regio's worden gebruikt, die ervaring hebben met lesgeven en betrokken zijn bij de dovenwereld. Die mensen hebben we uitgekozen.

Het is niet mogelijk dat er bijvoorbeeld tienduizend mensen meepraten. Dan doe je wel een jaar over een gebaar! Daarom hebben we zoveel mogelijk mensen uit verschillende regio's gekozen, zodat het eerlijk is verdeeld. Iedereen mag een eigen mening hebben, maar moet wel beargumenteren waarom.

Advocaat: STABOL, is dat nieuw voor jullie? Ja, voor mij ook. De oorzaak is dat het niet trans-

parant is wat er in de commissie gebeurt. Het lijkt wel alsof de commissie niet wil dat wij weten wat er gebeurt en dat we moeten wachten tot de commissie klaar is. We weten niet wat er gebeurt en dat is niet bevorderlijk. Door het gebrek aan transparantie ervaart de dovengemeenschap de standaardisatie als bedreigend.

De standaardisatie is een voorwaarde van de overheid, maar betekent dat dat doven maar moeten accepteren wat eruit komt? Het is niet transparant hoe de besluitvorming plaatsvindt in de commissie.

Uit onderzoek is gebleken, zo staat in het rapport, dat het niet altijd duidelijk is hoe een gebaar al dan niet gemaakt moet worden. Een gebaar staat niet op zichzelf, maar in een context. Neem het gebaar voor dood en voor overleden. Voor de context van een gebaar is te weinig aandacht. Daarom pleit ik ervoor om alle gebaren te inventariseren en nog geen keuzes te maken. Het gaat namelijk om - zoals Corline heeft gezegd - om huis-, tuin- en keukengebaren, alledaagse gebaren. Dat zijn er niet zoveel. Dat is maar een dun boekje in vergelijking met de Dikke van Dale, dus van die paar woorden kan iedereen wel de varianten, de synoniemen leren. Leren is hard werken. De doven hebben zich ook moeten inspannen om al die verschillende woorden te leren, waarom zouden ouders er dan zo gemakkelijk van af komen? Dus laten ze gewoon hun huiswerk doen!

Openbare aanklager: Er worden geen nieuwe gebaren bedacht door het Nederlands Gebarencentrum, alleen bestaande gebaren geïnventariseerd. Als er voor een woord meerdere gebaren zijn, geven we aan wat het voorkeursgebaar is en dat wordt op de cd-rom opgenomen. En natuurlijk kijken we ook naar de gebaren in hun context.

Marjan Stuifzand: Ik vind dat we ons nu niet druk moeten maken, maar de commissie gewoon haar werk laten doen. De commissie inventariseert gebaren en maakt een keuze voor voorkeursgebaren. Wij wachten gewoon af waar de commissie uiteindelijk mee komt. Ik vind dat we de commissie moeten vertrouwen en respecteren. Ik vind dat er te weinig respect aanwezig

is voor de commissie. Ik kan me wel voorstellen dat men vindt dat het werk van de commissie te weinig doorzichtig is en dat er te weinig informatie is. Dat is eigenlijk mijn enige kritiekpunt. Maar van de inhoud van het werk van de commissie blijf ik af.

Corline Koolhof: Over standaardisatie zijn veel vooroordelen. Standaardisatie gaat alleen om een basislexicon en bij het bestaan van meerdere gebaren voor een woord, het vaststellen van een voorkeursgebaar. Dat is alles. En hoe mensen daarmee omgaan, staat los van de standaardisatie. Standaardisatie betekent alleen vastleggen van gebaren en niet voorschrijven hoe het moet. Niemand zegt hoe het moet. Hoe kom je daarbij? Jij voelt je bedreigd, maar door wie? Niemand zegt hoe het moet, de overheid niet en de STABOL ook niet. Je zegt dat er drie Dikke van Dale zijn. Die heb ik ook thuis. Daar staan veel woorden in die ik niet ken en die ik nooit gebruik. Maar er is ook een basiswoordenlijst van de Nederlandse taal en wie heeft die gemaakt? Die is toch ook niet gemaakt door vijftien miljoen Nederlanders? Die lijst is ook samengesteld door een commissie en dat geeft geen problemen. Waarom bij ons wel?

Advocaat: Ik ben niet de enige die de ervaring heeft dat anderen zeggen dat ik een gebaar fout maak. Ik heb dat een keer gezegd. Anderen hebben vanavond hun ervaringen verteld. Dus ik ben niet de enige.

Mijn belangrijkste kritiekpunt is dat niet duidelijk is wat STABOL is, wie er in de commissie zitten en wat de commissie doet. Voor mij is het niet nodig dat alle doven meepraten over de standaardisatie. Marjan Stuifzand zegt dat we de commissie haar werk moeten laten doen. Maar ik wil dan wel weten wat de commissie precies doet, hoe de commissie te werk gaat. Ik wil alleen maar weten wat er gebeurt. Ik hoef niet mee te beslissen. Marjan zegt dat we gewoon moeten wachten, maar straks krijgen we het eindresultaat gepresenteerd en staan we voor een voldongen feit. Als we weten wat er gebeurt, kunnen we ons ook veilig voelen en erachter staan.

Juliette Oosterbaan: Ik heb vorige week in de krant gelezen over het nieuwe Groene Boekje

met de nieuwe Nederlandse spelling. Daar is een heftige discussie over.

In Duitsland is ook een nieuwe spelling ingevoerd. Dat heeft tot zulke heftige conflicten geleid. Leerkrachten waren er woedend over en dus heeft de overheid de nieuwe spelling noodgedwongen moeten terugdraaien.

Zoiets kan bij ons doven ook gebeuren. Daarom is het zo belangrijk dat we weten wat er gebeurt, dat we kunnen meedoen.

Ik ben ook niet blij met de nieuwe Nederlandse spelling. Het betekent dat ik weer opnieuw moet leren hoe ik woorden moet schrijven. Met de standaardisatie ben ik ook niet blij. Maar ja de overheid eist en de overheid betaalt.

Wilma Matthijssen: (tegen de advocaat) Ik ga even hier staan maar dat betekent absoluut niet dat ik tegen je ben.

Je zegt dat die commissie bestaande uit vijftien mensen met elkaar zitten te vergaderen, daar heb ik helemaal geen moeite mee. Ik vind dat we de commissie ook vertrouwen moeten geven. Ik verwacht dat de commissie goed werk doet. Ik ben niet zo bang voor het eindresultaat.

Openbare aanklager: Dovenschap heeft folders gemaakt over de standaardisatie en op de website is allerlei informatie over STABOL te lezen. Binnenkort komt er in Woord en Gebaar een verslag over de eerste bijeenkomst van de commissie in Amersfoort.

Perwin Schol: Corline heeft benadrukt dat standaardisatie niet betekent: gebaren voorschrijven. Iedereen mag zijn eigen gebaren maken. Maar in de praktijk werkt het niet zo. Ik heb zelf ervaren dat meerdere mensen mijn gebaren corrigeerden en zeiden: je moet niet zo gebaren, maar zo! Daardoor ging ik me in mijn gebaren onzeker voelen.

De overheid heeft standaardisatie als voorwaarde gesteld voor de erkenning. Maar waarom zouden we met die voorwaarde genoegen nemen? En is het inderdaad zo dat als de erkenning eenmaal hebben, dat we er dan vanaf zijn? Volgens mij niet. Ik denk dat de overheid dan nog meer eisen en voorwaarden zal stellen. Juist omdat we al eenmaal hebben toegegeven.

David Da Silva: De advocaat zegt dat het Nederlands Gebarent centrum niet doorzichtig (transparant) is. Daar ben ik het niet mee eens. Op het internet staat informatie en ook voorstellen voor gebaren, bijvoorbeeld voor landen. Toevallig zag ik het gebaar voor Lissabon en dat was niet goed. Ik ben zelf in Lissabon geboren en ik weet hoe het gebaar voor Lissabon daar wordt gemaakt. Dus heb ik dat doorgegeven en toen is het gebaar voor Lissabon op de website veranderd. Dus het is wel mogelijk om commentaar te geven.

Henk Buter: We zitten nu in een overgangperiode en ik vind het heel belangrijk dat de situatie werkbaar blijft. Ik heb thuis een basiswoordenboek van de Nederlandse taal. Het is bedoeld voor buitenlanders die graag examen willen doen in de Nederlandse taal op een hoog niveau. In die woordenlijst staan 2000 woorden, maar de Nederlandse taal heeft 200.000 woorden. Dus in die basiswoordenlijst staat maar 1% van de Nederlandse taal. Dat betekent toch ook niet dat al die andere woorden worden weggegooid.

Taal blijft veranderen. Oude woorden sterven af, nieuwe woorden komen erbij. Dat is zo in de Nederlandse taal. En dat is zo in de Nederlandse Gebarentaal. Vroeger maakte we in Amsterdam het gebaar voor grappig op de borst, nu maken ze het gebaar voor grappig onder de kin. Talen veranderen. Maar ik ben het ook eens met de advocaat dat er veel te weinig informatie is. En dat vind ik wel vervelend.

John van Gelder: Ik heb zelf meegemaakt dat ik het gebaar voor 'fantaseren' maakte en dat iemand zei: nee, dat is fout. Het is 'fantaseren' (voor mij 'dromen'). En die persoon zei: dat is bij het Gebarent centrum besloten, dus zo moet het! Daar word ik heel onrustig van.

En dan een ander punt. Horende onderwijzers op dovenscholen kijken niet goed naar de doven en de verschillende gebaren die ze maken. In de pauze zitten ze maar met elkaar te kletsen. Nu nog. Er zijn maar heel weinig onderwijzers die belangstelling hebben voor de gebarentaal en veel contact hebben met doven. In het theater bijvoorbeeld komen maar heel weinig onderwijzers. En dat vind ik slecht.

Openbare aanklager: Het Gebarencentrum bepaalt niets, nooit. Als er voor een bepaald geen gebaar bestaat, gaan we eerst overal vragen, via internet, via de beeldtelefoon. En pas dan besluiten we. En zelfs dan ligt het gebaar nog niet vast. Het is onder voorbehoud. Op internet staat alle informatie. Via internet vragen we mensen ook om mee te helpen als we een gebaar niet weten. Als je niet wilt reageren, is dat je eigen verantwoordelijkheid. Dat is prima.

Juliette Oosterbaan: Ik surf regelmatig op het internet. Toevallig zag ik op het internet een oproep om mee te denken over gebaren voor bepaalde steden. Ik wist helemaal niet dat je daar invloed op kon uitoefenen. Ik had die website toevallig gevonden en ik denk dat veel mensen niet van het bestaan van die website afweten.

David Da Silva: Zo moeilijk te vinden is die informatie niet. Dovenschap heeft links naar allerlei organisaties, ook naar het Gebarencentrum.

Johan Wesemann: Ik vind ook wel dat de transparantie beter kan.

Het tweede punt is dat we doen wat in ons vermogen ligt. We hebben maar weinig geld. Het is een lachertje. Houd daar rekening mee. Jullie zijn zo aan het discussieren, maar vragen jullie dan geld voor ons, gaan jullie zelf maar naar de Tweede Kamer gaan om meer geld te vragen. Wij hebben dat vaak moeten doen. Wij doen wat in ons vermogen ligt om de standaardisatie van bestaande gebaren op een democratische wijze aan te pakken, binnen onze geldelijke vermogens, binnen de vermogens van informatievoorziening. De overheid heeft van ons gevraagd of we in samenwerking tot die standaardisatie kunnen komen. Het Gebarencentrum heeft nooit gezegd hoe jullie moeten gebaren. Dat is jullie vrijheid. Het verbaast me dat jullie dat denken. Dat is jullie waarheid, wij hebben een andere waarheid. Ik vind het wel goed dat we er nu over praten. Maar jullie moeten niet vergeten, als we zo discussieren en met elkaar van mening verschillen, zegt de overheid: zie je wel, er is geen eenheid in de dovenwereld. We moeten dus heel voorzichtig zijn. Ik denk dat we - zoals een paar mensen al gezegd hebben - het werk moeten afmaken.

En de openbare aanklager heeft gezegd dat er informatie komt via Woord en Gebaar. We hebben al een website en daar staat ook informatie op.

Advocaat: Ik heb er moeite mee met hoe de standaardisatie tot nu is vormgegeven, maar ik zie wel in dat dat verbeteren kan. Ik vraag me wel af hoe het komt dat de standaardisatie aan de erkenning is gekoppeld. De vraag is wie er belang bij de standaardisatie heeft. Er zijn drie partijen: de dovingemeenschap, de ouders van dove kinderen en de onderwijswereld. Welke van die drie partijen heeft belang bij standaardisatie? De dovingemeenschap heeft geen belang bij de standaardisatie. Ook de ouders hebben niet zo'n belang bij standaardisatie. Het is vooral het dovenonderwijs wat er belang bij heeft. De dovenscholen hebben jarenlang in een ivoren toren gezeten en de doven betutteld. Het oralisme is daar een goed voorbeeld van. Toen men in het dovenonderwijs merkte dat het oralisme niet werkte en de resultaten tegenvielen, is men van strategie veranderd en heeft men de gebaren die door de doven onderling werden gebruikt overgenomen. Maar al die verschillende gebaren vonden ze niet werkbaar, men wilde hapklare brokjes gebarentaal. Met andere woorden: de strategie van de dovenscholen is wel veranderd, maar de houding is het zelfde gebleven. Men kijkt nog steeds vanaf de ivoren toren op ons neer. Het idee van standaardisatie is voor het grootste deel uit de koker van het dovenonderwijs gekomen. Het dovenonderwijs heeft ook een sterke lobby. De koppeling tussen de erkenning en de standaardisatie is door de dovenscholen gelegd. En vergeet niet dat het Gebarencentrum voor een groot deel betaald wordt door de dovenscholen. De machtsfactor is niet goed zichtbaar, terwijl die er wel is. De dovingemeenschap moet op zijn hoede zijn.

Juliette Oosterbaan: Ik volg een cursus module voor medewerkers. Wij hebben onderling gebarenamen voor collega's. En in de pauze gebaren we onderling en gebruiken die gebarenamen. We hebben ook een gebarennaam voor de directeur die we niet zo mogen. Toen kregen we te horen dat we die gebarennaam niet mochten gebruiken omdat dat niet beleefd was. Maar we hebben er toch zeker recht op om iemand

een gebarennaam te geven! Als tegen mij wordt gezegd wat ik wel en wat ik niet mag gebaren, dan voel ik me niet meer vrij.

Wilma Matthijssen: Als iemand zo iets tegen je zegt, trek je je er gewoon niets van aan en ga je om met de collega's die je wel bevallen.

Abdulveysi Yildirim: Ik heb op de kunstacademie gezeten en daar kreeg ik verschillende vakken. Een leraar gaf ons de opdracht dat we een huis moesten tekenen met twee ramen, een deur en een dak. Dat wilden we niet. Waarom mochten we niet naar onze eigen fantasie tekenen? Die opdracht beviel ons niet, maar we hebben de opdracht toch uitgevoerd. Toen we klaar waren, bekeken we het resultaat. De elementen van het huis waren hetzelfde, maar toch waren er verschillen, heel subtiel. Een andere docent liet ons een huis tekenen naar onze eigen fantasie. Nu waren de verschillen heel groot, maar de huizen waren oppervlakkig. Dus ik ben niet bang voor regels. Bied dove kinderen eerst een basis aan die ze subtiel kunnen uitdiepen.

Marlijne Hemelaar: Het Gebarencentrum heeft in de afgelopen tijd veel werk gedaan. Gebaren geïnventariseerd en vastgelegd. Daardoor is de kans groot dat die gebaren blijven bestaan. De videobanden en cd-roms zijn een soort woordenboek. Daar heb ik veel respect voor. Maar het probleem is dat veel doven zich niet meer vrij voelen, omdat ze te horen krijgen dat ze fout gebaren. Dus hoe moet het dan met die standaardisatie. Ik heb vanavond veel informatie in me opgenomen en misschien is er wel een gemakkelijke oplossing.

Het Gebarencentrum kan de gebaren voor de basiswoordenlijst verzamelen en een videoband en cd-rom maken met de gebaren en hun synoniemen. Dus geen voorkeursgebaren kiezen.

Marjan Stuifzand: Advocaat Bloem heeft gezegd dat de koppeling tussen de erkenning en de standaardisatie tot stand is gekomen door het dovenonderwijs. Maar ik kan me nog heel goed herinneren dat ik namens Dovenschap het convenant mede heb ondertekend.

Ali Shafiee: Ik ben geboren in Iran. Toen ik hier in Nederland kwam, was ik heel blij om in een vrij land te zijn. Ik kreeg les van een dove leraar, een basiscursus Nederlandse Gebarentaal. Toen kwam ik op een feest. Daar waren allemaal doven die allemaal andere gebaren maakten. Ik dacht dat het allemaal buitenlanders waren, maar het waren Nederlandse doven. Kom je uit Duitsland, vroeg ik? Nee, uit Groningen was het antwoord. Kom jij uit Amerika, vroeg ik? Nee, uit Amsterdam! De volgende ochtend ging ik naar mijn leraar en ik zei: zijn de gebaren in Nederland gestandaardiseerd? Ja, zei hij, die zijn overal hetzelfde. Maar in Amsterdam gebaren ze water (5-hand) en in Groningen water (w-hand). Ja, zei hij wat ongemakkelijk, dat is zo. Het blijft dus een probleem, die voorkeursgebaren. Ik vind het beter om al die verschillende gebaren te laten bestaan en te respecteren.

Perwin Schol: Ik zou nog graag antwoord op de vraag willen hebben waarom de erkenning gekoppeld is aan de standaardisatie. Kan iemand me dat vertellen?

Corline Koolhof: Ik weet het niet precies. Marjan, jij bent erbij geweest. Weet jij het? Ik heb van horen zeggen dat het gekomen is door bepaalde groepen die hun eigen gebaren wilden aanhouden. Ik geloof dat de Groningse doven een videoband met Groningse gebaren hebben gemaakt en die tijdens de hoorzitting van de Commissie Erkenning Nederlandse Gebarentaal hebben aangeboden. Toen bleken er vervolgens nog meer varianten te zijn. De overheid is daarvan geschrokken en heeft toen de standaardisatie als voorwaarde gesteld.

Advocaat: De Commissie Erkenning Nederlandse Gebarentaal heeft drie hoorzittingen gehouden, in de eerste hoorzitting voor maatschappelijke organisaties voor doven, theatergroepen enz. is de standaardisatie niet aan de orde gekomen. In de tweede hoorzitting voor dovenscholen is de standaardisatie besproken. Bij de derde hoorzitting voor uitvoerende organisaties is de standaardisatie ook niet aan de orde gekomen. Dus de dovenscholen hebben ervoor gezorgd dat de standaardisatie als onderwerp op tafel kwam.

Corline Koolhof: Volgens mij is het gekomen doordat Groningse doven de Groningse gebaren op video hebben vastgelegd en die band naar de staatssecretaris hebben gestuurd.

John van Gelder: Om daar even bij aan te sluiten: in het jaar 2001 is er een nieuwe kalender verschenen met gebarentekeningen van Tim de Graaf uit Groningen. Daar staan veel gebaren in die typisch Gronings zijn en andere gebaren die ik nog nooit heb gezien. Wat vinden jullie daarvan: is dat positief of negatief?

Marjan Stuifzand: Volgens mij is het niet alleen het dovenonderwijs geweest, maar heeft de Groningse videoband - zoals Corline zegt - ook veel verwarring gezaaid.

Het dovenonderwijs vroeg zich terecht af hoe ze de kinderen les in NGT moesten geven, welke gebaren ze moesten aanleren. En men vroeg zich ook af welke gebaren men aan ouders moest geven. Daaruit is voortgekomen dat er een basislexicon moest komen. Het heeft geen zin om te proberen te achterhalen hoe die koppeling tussen de erkenning en de standaardisatie precies tot stand is gekomen. Door middel van de standaardisatie wordt de Nederlandse Gebarentaal tenminste erkend en als dat niet zo blijkt te zijn, gaan we opnieuw demonstreren.

Advocaat: Het heeft volgens mij inderdaad geen zin om te proberen iemand de schuld te geven. Maar het is wel belangrijk om de machtsverhoudingen in de gaten te houden. De macht is niet gelijk verdeeld.

Er is pas een rapport verschenen over het speciaal onderwijs. Dat rapport heet 'Op eigen kracht'. Daaruit blijkt dat het speciaal onderwijs leerlingen niet leert om onafhankelijk te zijn. Neem professor Van Dijk, een professor die veel af weet van doof-blinden. Hij heeft een uitvoerig onderzoek gedaan naar hoe men moet omgaan met doof-blinden. Hij heeft alle literatuur over doof-blinden gelezen, maar hij is een ding vergeten: om te vragen aan de doof-blinden wat ze er zelf van vinden. Daarom is het belangrijk dat de dovengemeenschap op een gelijkwaardige basis met de dovenscholen kan overleggen over hoe dove kinderen kunnen worden opgevoed tot volwaardige onafhankelijke burgers in de

maatschappij. Als er een gelijkwaardige verhouding is, zal ook de vrees voor de standaardisatie minder worden. Dus het gaat erom dat wij ook in de toekomst voor onszelf opkomen. Sterkte daarmee!

Johan Wesemann: Ik was lid van de Commissie Nederlandse Gebarentaal. In die commissie zaten ook twee ambtenaren van het Ministerie van VWS en OCW, als waarnemers. Ze zaten overal bij. En de dovenwereld maar ruzie maken. Dat was een zwaktebod naar de overheid. Het was voor de overheid een reden om de erkenning steeds maar weer uit te stellen. Dus als je praat over macht, wij hebben onszelf verzwakt in het verleden. Ik heb al jaren geleden gewaarschuwd dat jullie verkeerd bezig zijn. Het is belangrijk om goed naar elkaar te luisteren en ik heb er mijn twijfels bij of er vanavond goed naar elkaar is geluisterd. Henk Buter heeft gezegd: er bestaat een standaard woordenlijst van 2000 woorden voor buitenlanders die de Nederlandse taal willen leren. De Nederlandse taal heeft 200.000 woorden, maar ze moeten toch ergens beginnen. En tegen die jongen uit Iran zou ik willen zeggen: wees blij dat je begonnen bent met een basislexicon gebaren. Als je die niet geleerd had, was je nooit in de Nederlandse dovenwereld gekomen. Er zijn verschillende processen die we niet kunnen overslaan. Discussieren over de standaardisatie is goed, maar als we oorlog maken is alles weg.

Mieke Julien: Ik vind dat we vanavond wel goed naar elkaar hebben geluisterd. Het is duidelijk dat voor veel doven en ook voor mij als horende het niet duidelijk is wat STABOL precies is. Er is behoefte aan meer informatie. Ik zou bijvoorbeeld graag willen weten wie er in de STABOL commissie zitten. Als je weet wie dat zijn, kun je gemakkelijker persoonlijk contact maken en vragen om informatie. Ten tweede vind ik het belangrijk dat de mensen die in de STABOL commissie zitten, zelf heel goed weten wat het doel is van de standaardisatie. Want we hebben vaak meegemaakt hier in Theater 't OOG dat gebaren worden verbeterd of dat we krijgen te horen dat we fout gebaren.

Als derde punt: ik denk dat informatie via een website niet voldoende is. Er zijn veel dove mensen die geen internet hebben en nooit surfen. Dus moet er ook gezocht worden naar andere manieren

om informatie over te brengen, via Woord en Gebaar bijvoorbeeld of via persoonlijke contacten. Die informatie-uitwisseling die mis ik.

Rechter: Ik wil graag gaan afsluiten, Marjan Stuifzand krijgt het laatste woord.

Marjan Stuifzand: Het laatste woord, geweldig! Ik heb vanavond goed geluisterd. Ik heb goed geluisterd naar wat Johan zei over de zwakte van de meningsverschillen in het verleden. En dat het niet de bedoeling is dat we oorlog voeren. Dus ik heb goed geluisterd. Of niet soms?

Rechter: Tony Bloem heeft een vurig betoog gehouden en zijn liefde voor de gebarentaal laten zien. Hij heeft laten zien dat al die verschillende gebaren zo mooi zijn en dat doven een taal hebben om trots op te zijn. En hij heeft er ons ook op gewezen dat we ons bewust moeten zijn waar we mee bezig zijn. Aan de andere kant heeft Elly zich perfect verdedigd en uitstekend uitgelegd waarom standaardisatie er moet komen. Tony praat ook over machtsverhoudingen en inderdaad de machtsverhoudingen tussen doven en horenden zijn niet gelijk. Nog maar al te vaak hebben doven minder macht. Maar de standaardisatie leidt tot erkenning en de erkenning geeft ons meer macht om de gebarentaal verder te ontwikkelen. Verder vind ik dat we respect moeten hebben voor elkaar. Want eenheid maakt ook macht. Tenslotte is mij gebleken dat veel doven behoefte hebben aan meer informatie. Johan heeft gezegd dat het Gebarentrum doet wat in zijn vermogen ligt, maar toch zou ik hem als rechter willen adviseren om meer aandacht te besteden aan de informatieverstrekking, niet alleen via de website maar ook op andere manieren.
Dank u.

Rechter

Pascal Ursinus

Advocaat

Tony Bloem

Openbare aanklager

Elly Meijer

Griffier

Jean Couprie

Jury

Babs Alvares
Robert Amerika
vriend Robert Amerika
Henk Buter
Elsa Couprie
David Da Silva
Flip Delmonte
Jos Dorrestijn
John van Gelder
Marlijne Hemelaar
Will Hendriks
Riet Issard
Mieke Julien
Annemieke van Kampen
Corline Koolhof
Eduard Leuw
Ans Luppés
Wilma Matthijssen
René Meegdes
Elly Muller
Karin Muller
Juliette Oosterbaan
Stefan Russel
Syl Schaap
Perwin Schol
Ali Shafiee
Ben Soeteman
Nel Soeteman
Marjan Stuifzand
Wim van Tienen
Roger Tiesema
Teja Vossen
Selena Waas
Johan Wesemann
Tiny Wesemann
Abdulveysi Yildirim
Luiz Yudo
vriend Luiz Yudo
Marten ?

Amsterdam
woonplaats onbekend
woonplaats onbekend
Amsterdam
Oud Loosdrecht
Amsterdam
Amsterdam
Amstelveen
Amsterdam
Leiden
Amsterdam
Amersfoort
Amsterdam
Drachten
Gouda
Amsterdam
Amsterdam
Utrecht
Zwanenburg
Amsterdam
Amsterdam
Amstelveen
Veenendaal
Amsterdam
Amsterdam
Gouda
Leiden
Leiden
Amsterdam
Rotterdam
Houten
Houten
Amsterdam
Amsterdam
Amsterdam

Er waren in totaal 38 deelnemers, van wie 20 uit Amsterdam en 18 van buiten Amsterdam.

OOGgetuigen is een initiatief van Theater 't OOG en wordt uitgevoerd door Handtheater in samenwerking met Woord & Gebaar.

OOGgetuigen is een serie discussie-avonden in de vorm van een rechtszitting. Er wordt gediscussieerd over thema's de dovenwereld betreffende.

De functie van rechter, verdediger en openbare aanklager wordt door steeds andere (dove) mensen bekleed. De voertaal is de Nederlandse Gebarentaal.

Als iemands naam of bijdrage aan de discussie is vergeten of fout weergegeven, geef dat dan door via fax/ teksttelefoon 020 689 56 57
of via e-mail info@handtheater.nl.

De verslagen van OOGgetuigen zijn verkrijgbaar voor f 1,50 per stuk.

In het werkboek OOGgetuigen staat stap voor stap beschreven hoe OOGgetuigen georganiseerd kan worden. Over talloze onderwerpen zijn stellingen uitgewerkt. Dit praktische handboek is bedoeld voor instellingen die zelf OOGgetuigen willen organiseren over een onderwerp van hun keuze. Het boek is te koop bij Handtheater voor f 25,00.

Bij Handtheater is tevens een koffer te huur met rekvisieten voor OOGgetuigen: drie toga's, drie befjes, drie zwarte tafelkleden, een standaard, een voorzittershamer, drie werkboeken en drie setjes verslagen.

Verslag	Mieke Julien
Vormgeving	Hilde Salverda

Theater 't OOG is een centrum voor dovencultuur en gebarentaal. Naast theatervoorstellingen in de Nederlandse Gebarentaal organiseert Theater 't OOG andere visuele voorstellingen en culturele activiteiten.

Handtheater is een theatergroep die voorstellingen brengt in de Nederlandse Gebarentaal.

Handtheater/Theater 't OOG
Bilderjikkade 60
1053 VN Amsterdam
telefoon: 020 412 38 21
teksttelefoon/fax: 020 689 56 57
website: www.handtheater.nl
e-mail: info@handtheater.nl

Uit dit verslag mag alleen na schriftelijke toestemming worden geciteerd.

© Handtheater, Amsterdam mei 1999